

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 12 (14)
2025**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 12-son 2025 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

12

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Редкоземельные металлы в новой геоэкономике: глобальные стратегии и приоритеты развития республики Узбекистан.....	7
Tursunov A.M. Совершенствование экономических механизмов функционирования отрасли.	18
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida reklama faoliyati samaradorligini aniqlashning uslubiy jihatlari.....	21
Axunov M.A. Korxonalarda raqobatbardoshlikni baholash uchun tanlangan omillar.....	24
Исраилова Д.К. “Аёллар дафтари” маҳаллабай тизими - аёллар бандлиги ва фаровонлигини таъминлаш омили сифатида.....	28
Шокирова Г.М. Критерии разделения целевой аудитории в сфере цифрового маркетинга.....	33
Vaxtohunova D.N. Bank omonatlari bo‘yicha marketing strategiyalari va ularning real daromadlikka ta‘siri.....	36
Xasanova X.F. Investitsilar hisobiga asoslangan xolatda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari tashkil etish tartibi.....	41
Бегимова Д.К. Разработка отраслевых стратегий в Узбекистане.....	45
Mirzayev B.S. CBDC joriy etilishining moliyaviy barqarorlikka ta‘siri: imkoniyatlar va xatarlar....	50
Mirzarahimova A.A. Raqamli texnologiyalar asosida sanoat korxonalarida samaradorlikni oshirish yo‘nalishlari.....	53
Азимов О.Т. Ҳалол молиялаштириш инструменти сифатида мурабаха: анъанавий кредит билан қиёсий таҳлил.....	56
Халмирзаев А.А. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги ихтисослашувини такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари.....	62
Шоабдурахимова М.М. Повышение производственной эффективности на предприятиях электронной промышленности на примере Artel Electronics (Узбекистан).....	68
Xolmuratov O.T. Futbol maktablarimiz rivojlanishida xorij mamlakatlari menejmenti va marketingi tajribasi.....	72
Yarashev M.O., Nabieva S.A. Aksiyadorlik jamiyatlarini asosiy va moliyaviy faoliyati samaradorligini oshirish yo‘llari.....	76
Кабилова К. Тадбиркорлик соҳасида коррупциянинг олдини олиш амалиётининг бугунги ҳолати таҳлили.....	80
Махмудова С. Бюджет соҳасини коррупциядан ҳимоя қилишнинг иқтисодий ва ҳуқуқий чоралари.....	85
Захидова Ш.Ш. Университет барқарорлигини таъминлашда унинг фаолиятини халқаро стандартларга мос келадиган тартибда такомиллаштириш.....	89
Saidaxmedov N.X. Raqamli texnologiyalar asosida engil sanoat korxonalarida mehnat unumdorligini oshirish mexanizmlari.....	97
Усманова С.С. Влияние государственной поддержки и регулирование на развитие инноваций на промышленных предприятиях.....	100
Madrahimov U.A. Iqtisodiy o‘shish va kapitaldan samarali foydalanishni optimallashtirish yo‘nalishlari.....	104
Джалилов Д.А. Капиталнинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини баҳолаш.....	108
Султанова Л.Ш. Абсорбционная способность как медиатор трансформационного экономического роста: теоретические основы.....	111
Mahmudov Sh.N. Location and development of industrial sectors in the regions.....	115
Ustadjalilov D.R. O‘zbekistonda klasterlarni rivojlantirishning institutsional asoslari transformatsiyasi: direktiv modeldan bozor tamoyillariga.....	119
Гайбуллаев Ф. Олий таълимда коррупцияга ўрин бўлмаслиги керак!.....	125
Abdurazakova F.D., Normurodov X.E. Aholi moliyaviy savodxonligi va moliyaviy madaniyati o‘rtasidagi oshirish imkoniyatlarini baholash.....	129
Muxtarov M.M. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida sanoat klasterlarini shakllantirish modellari: O‘zbekiston uchun istiqbollar.....	136
Ro‘zmatov B.Z., Shodiyeva N.H. Turistik infratuzilmani rivojlantirish bo‘yicha xalqaro tajriba va uning taqqoslovchi tahlili.....	140

Rahmatova N.A., Mustafayeva H. O‘zbekistonda pensiya ta‘minoti tizimining muammolari va hal etish yo‘llari.....	147
Ахмедов Х. Тинчлик ва хавфсизлик — барқарорлик, иқтисодий ўсиш ва фаровонлик гарови.	154
Boboyev A.Ch. Qishloq xo‘jaligida ishlab chiqarishni barqaror rivojlantirish yo‘nalishlari.....	159
Исраилов З.А. Яшил иқтисодиёт технологиялари: халқаро тажриба ва қиёсий таҳлил.....	165
Ikromov A.Sh. Mahalliy korxonalarda mahsulot raqobatbardoshligini boshqarish amaliyotining o‘ziga xos xususiyatlari.....	169
Ҳалмирзаев А.А., Қодиров Б.Ш. Ёшлар бандлигини таъминлашнинг хорижий тажрибалари.....	175
Elmurodov Sh.Sh. A framework for integrating fiscal risks into the assessment of regional financial security.....	183
Axmadjonov S.S. Tadbirkorlik va biznesni qo‘llab – quvvatlashni baholash mezonlari.....	188
Sabirova Z.U. Sanoat va sanoat korxonalarining raqamli transformatsiyasi jarayonlarini tahlil qilishga uslubiy yondashuv.....	192
Pardayev T.N., Alimuxamedov Sh.R. Chetdan olib kelinayotgan tovarlarning bojxona qiymatini aniqlashni takomillashtirishning ayrim masalalari.....	197
Кадыров А., Исхаков А.К., Турсунова Н.Х. Реализация механизма стратегического управления акционерного общества «Узавтосаноат» на основе прогнозирования его развития.....	203
Zoxidov T.M. Moliyaviy hisobotni buxgalteriya hisobining milliy standartlaridan (BHMS) moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (MHXS) o‘tkazishning muammolari va yechimlari.....	211
Nabiyeva N.M. Turizm xizmatlari bozorida hududiy destinatsiyalar samaradorligini o‘rganish.....	216
Sharofiddinov Sh.U. Xo‘jalik yurituvchi sub’ektlarda mhxs asosida tuzilgan moliyaviy natijalar to‘g‘risidagi hisobotni axborot manbai sifatidagi afzalliklari.....	221
Nurmatov Z.Sh. O‘zbekiston respublikasida moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning iqtisodiy ahamiyati va amaliy dolzarbligi.....	225
Содиқов А.М., Зокиров С.С. Саноатни модернизациялаш ва диверсификациялашнинг янги стратегияси.....	230
Narmanov U., Ikromova S. Fond bozorlariga xorijiy investorlarni jalb qilishni rag‘batlantirish yo‘nalishlari.....	238
Qutbiddinov A.B. Samarali faoliyat imkoniyatlarini amalga oshirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatlaridan foydalanish darajasi va uni oshirish imkoniyatlari.....	241
Qayumova Sh.S. Mahalliy xomashyo bazasiga ega sanoat korxonalarida investitsiya samaradorligini belgilovchi omillar va ularni oshirishning vertikal integratsiya asosidagi optimallashtirilgan modeli.....	246
Turebekov A.A. Ishlab chiqarish xarajatlarining iqtisodiy sifatining tahlili.....	252
Kurbanova M.N., Azizov A.A. Qadimgi klassik iqtisodiy maktablarning shakllanishi va ularning zamonaviy iqtisodiyot rivojlanishiga ta‘siri.....	255
Samadova G.S. O‘zbekiston iqtisodiyotida tarkibiy o‘zgarishlarning iqtisodiy o‘shishga ta‘siri.....	259
Абдуллаева Р. Инклюзив тадбиркорликнинг моҳияти ва хориж тажрибаси.....	264
To‘uchiyeva B.V. Oziq-ovqat sanoati korxonalarini barqarorligini ta‘minlashda strategik boshqarishning dolzarbligi.....	268
Amnah Saeed J Alhindi The role of financial resources in ensuring corporate financial stability.....	272
Fayziyev O.R. O‘zbekistonda baliqchilik klasterlarini moliyalashtirishning hududiy va tarmoq xususiyatlari.....	276
Алимов Р.А., Султанова Л.Ш. Абсорбционная способность и искусственный интеллект: многоуровневая модель и фигура нового интеллектуала.....	280
Teshayev Z.J., Muxitdnov Sh.X. Logistika xizmat ko‘rsatish korxonalarini resurslaridan foydalanishning hududiy iqtisodiy rivojlanishiga ta‘siri.....	284
Xaydarov X.U., Raxmonov D.R. 1907-yilgi moliyaviy inqiroz: sabablari, kechishi va jahon moliya tizimiga ta‘siri.....	288
Солижонов М.А. Ўзбекистон монетар сиёсатининг савдо балансига таъсирини баҳолаш....	292
Rejapov X.X. Davlat xarajatlarining samaradorligini baholash mexanizmlari.....	297

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING XALQARO STANDARTLARINI (MHXS) JORIY ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI VA AMALIY DOLZARBLIGI

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ И ПРАКТИЧЕСКАЯ АКТУАЛЬНОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ (МСФО) В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН

THE ECONOMIC SIGNIFICANCE AND PRACTICAL RELEVANCE OF IMPLEMENTING INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS) IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Nurmatov Zuhridin Shavkat o‘g‘li

Alfraganus University “Buxgalteriya hisobi va soliq” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada O‘zbekiston Respublikasida moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etish jarayonining iqtisodiy ahamiyati, institutsional zarurati va amaliy dolzarbligi keng qamrovda tahlil qilingan. MHXSning qo‘llanilishi moliyaviy axborotning shaffofligi va taqqoslanishini ta‘minlash, investitsion muhitni yaxshilash hamda milliy iqtisodiyotni global moliyaviy tizim bilan uyg‘unlashtirishda muhim omil sifatida baholanadi. Tadqiqot davomida MHXSni joriy etishdagi mavjud muammolar aniqlanib, ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: moliyaviy hisobot, xalqaro standartlar, MHXS, O‘zbekiston Respublikasi, investitsiyalar, moliya bozori, shaffoflik, integratsiya, buxgalteriya hisobi, tatbiq etish.

В данной научной статье всесторонне проанализированы экономическое значение, институциональная необходимость и практическая актуальность процесса внедрения Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО) в Республике Узбекистан. Применение МСФО рассматривается как важный фактор обеспечения прозрачности и сопоставимости финансовой информации, улучшения инвестиционного климата, а также интеграции национальной экономики в глобальную финансовую систему. В ходе исследования были выявлены существующие проблемы внедрения МСФО и разработаны научно-практические рекомендации, направленные на их устранение.

Ключевые слова: финансовая отчетность, международные стандарты, МСФО, Республика Узбекистан, инвестиции, финансовый рынок, прозрачность, интеграция, бухгалтерский учет, внедрение.

This scientific article provides a comprehensive analysis of the economic significance, institutional necessity, and practical relevance of the process of implementing International Financial Reporting Standards (IFRS) in the Republic of Uzbekistan. The application of IFRS is assessed as an important factor in ensuring the transparency and comparability of financial information, improving the investment climate, and integrating the national economy into the global financial system. In the course of the research, existing problems in the implementation of IFRS were identified, and scientific and practical recommendations aimed at overcoming these challenges were developed.

Key words: financial reporting, international standards, IFRS, Republic of Uzbekistan, investments, financial market, transparency, integration, accounting, implementation.

Hozirgi globallashuv sharoitida milliy iqtisodiyotlarning barqaror rivojlanishi va ularning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta‘minlash moliyaviy boshqaruv tizimining samaradorligi

va shaffofligiga bevosita bog‘liqdir. Ushbu jarayonda moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari (MHXS) iqtisodiy subyektlar faoliyati to‘g‘risida ishonchli va taqqoslanadigan moliyaviy axborotni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

MHXSni qo‘llash korxonalar va tashkilotlarning moliyaviy holatini real baholash, investorlarga to‘liq va aniq ma‘lumot taqdim etish hamda iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonini takomillashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, xalqaro investorlarga mo‘ljallangan moliyaviy hisobotlar uchun yagona standartlarning mavjudligi kapital oqimini rag‘batlantiruvchi muhim omil hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, iqtisodiyotni liberallashtirish va bozor mexanizmlarini rivojlantirishga qaratilgan islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirib kelmoqda. So‘nggi yillarda moliyaviy hisobotlarni MHXS asosida yuritishga o‘tish iqtisodiy siyosatning ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Ushbu jarayon mamlakat iqtisodiyotining ochiqligini ta‘minlash, xorijiy investorlar ishonchini oshirish va global moliyaviy bozorlar bilan integratsiyalashuvni jadallashtirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, MHXSni joriy etish jarayonida institutsional, huquqiy va kadrlar bilan bog‘liq muammolar mavjud bo‘lib, ularni ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolada O‘zbekistonda MHXSning ahamiyati va dolzarbligi chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqotda xalqaro standartlarni milliy iqtisodiyot sharoitida tatbiq etishning afzalliklari, ushbu jarayonni amalga oshirishdagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. MHXSni muvaffaqiyatli joriy etish orqali O‘zbekiston iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, xorijiy investorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish hamda xalqaro moliyaviy hamkorlikni yanada rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Shu sababli, ushbu masalani har tomonlama o‘rganish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Moliyaviy hisobotlar va xalqaro standartlarni qo‘llash bilan bog‘liq tadqiqotlar turli yo‘nalishlardan yoritilgan. Ushbu adabiyotlar, asosan, xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlari (IFRS) va ularning mamlakat iqtisodiyoti hamda moliyaviy tizimiga ta‘sirini o‘rganadi.

«Xalqaro moliyaviy hisobotlash standartlarining rivojlanishi va ularga o‘tish» asarida MHXSni o‘rnatishning jamiyat va iqtisodiyot uchun qanday ijobiy natijalarga olib kelishi ta‘kidlanadi. Davronovning fikricha, IFRSni joriy etish moliyaviy axborotning yaxshilanishi va iqtisodiy o‘tish uchun katta imkoniyatlar yaratadi [1].

«Moliyaviy hisobotlashning global me‘yorlari: O‘zbekiston konteksti» asarida moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlarga moslashtirishning O‘zbekiston iqtisodiy tizimiga ta‘siri tahlil qilingan. U MHXSning mamlakatimizda o‘zaro ishonchni oshirishi va xalqaro bozorlarda integratsiyalashishni ta‘minlashi mumkinligini ta‘kidlaydi [2].

«Xalqaro moliyaviy hisobotlarning davlat iqtisodiyotiga ta‘siri» maqolasida MHXSni joriy qilish orqali davlatning moliyaviy barqarorligi va xalqaro kapital bozorlaridagi ishtirokini kuchaytirish zarurligi ko‘rsatilgan. Abdurahmanova, moliyaviy xatoliklar va noto‘g‘ri hisobotlar ko‘plab iqtisodiy inqirozlarga olib kelishini ta‘kidlaydi [3].

«O‘zbekistonda moliyaviy hisobotlashni xalqaro standartlar asosida yangilash» asarida O‘zbekistonning moliyaviy tizimida bo‘layotgan o‘zgarishlar, xususan, hisobotlash sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning xalqaro tizim bilan uyg‘unlashtirilishi tahlil qilingan [4].

«Moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va xalqaro moliyaviy me‘yorlarga moslashtirilishi» maqolasida MHXSni qo‘llash orqali moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va shaffofligini oshirish imkoniyatlari muhokama qilingan. Karimovning fikricha, moliyaviy hisobotlarning xalqaro standart asoslanishi investorlar uchun ishonchni oshiradi va iqtisodiy taraqqiyotga xizmat qiladi [5].

«Xalqaro moliyaviy hisobotlash va uning O‘zbekistondagi rivoji» asarida O‘zbekistonning moliyaviy bozorlaridagi transformatsiyalar va xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlarini qabul qilish zarurati tushuntirilgan. Mamedov shu bilan birga xalqaro tizim bilan integratsiya qilishning muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga imkon beruvchi omillarni ko‘rsatgan [6].

«Moliyaviy hisobotlashda xalqaro standartlarni qo‘llashning jamiyatga ta‘siri» maqolasida moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarga asoslangan tizimlar orqali tashkilotlarning iqtisodiy holatini aniqroq aks ettirishini ko‘rib chiqadi. Islomov, MHXSni qo‘llash nafaqat moliyaviy tizimni

yaxshilashga, balki davlatning xalqaro iqtisodiy aloqalarini ham mustahkamlashga yordam beradi, deb hisoblaydi [7].

«Xalqaro moliyaviy hisobotlash va uning iqtisodiy barqarorlikka ta’siri» asarida xalqaro standartlarga mos keladigan moliyaviy hisobotlarni taqdim etishning iqtisodiy barqarorlikka qanday ta’sir qilishini tahlil qiladi. Sultonov, shuningdek, O‘zbekistonda ushbu standartlarni qabul qilishning ijobiy va salbiy tomonlarini muhokama qiladi [8].

«Moliyaviy hisobotlar va xalqaro me’yorlar: amaliy jihatlar» asarida MHXSni amaliyotda joriy qilishning asosiy qiyinchiliklari va ularga qarshi kurashish usullari ko‘rib chiqilgan. Shamsiyeva, MHXSning joriy etilishi moliyaviy axborotning aniqligini va ishonchliligini oshirishga yordam beradi, deb hisoblaydi [9].

«O‘zbekistonda moliyaviy hisobotlashni xalqaro standartlarga moslashtirishning muammolari» maqolasida moliyaviy hisobotlarni xalqaro tizimga moslashtirishdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilingan. Ahmadov, MHXSni joriy qilishda to‘siqlar mavjudligini, ammo bu jarayonning uzoq muddatda mamlakat iqtisodiyoti uchun foydali bo‘lishini ta’kidlaydi [10].

«Xalqaro moliyaviy hisobotlashning istiqbollari» asarida MHXSni joriy qilishning istiqbollari va O‘zbekistonda bu tizimning rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan qonuniy va tashkiliy o‘zgarishlar tahlil qilingan [11]. «Moliyaviy tizimning xalqaro standartlarga mos kelishi va O‘zbekistondagi amaliyoti» maqolasida moliyaviy tizimdagi islohotlar va xalqaro standartlarga moslashtirishdagi ahamiyatga e’tibor qaratilgan. Qurbonov, O‘zbekistonda bu jarayonni samarali amalga oshirish uchun moliyaviy institutlarning mustahkamligi kerakligini ta’kidlaydi [12].

«Xalqaro moliyaviy hisobotlar tizimi va ularning iqtisodiy o‘shishga ta’siri» maqolasida xalqaro moliyaviy hisobotlar tizimi va iqtisodiy o‘shish o‘rtasidagi aloqalar ko‘rib chiqiladi. Gulomov, MHXSning rivojlanishi iqtisodiy o‘shish va moliyaviy tizimning mustahkamlanishiga olib kelishini isbotlaydi [13] Mazkur tadqiqotda analitik tahlil, solishtirma metod va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. O‘zbekiston iqtisodiyoti sharoitida MHXSni joriy etishning iqtisodiy natijalari xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqot uchun ma’lumotlar ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va rasmiy iqtisodiy hisobotlardan olindi.

Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari (MHXS) moliyaviy axborotni shakllantirish va taqdim etish bo‘yicha yagona yondashuvni belgilab beruvchi muhim me’yoriy tizim hisoblanadi. Ushbu standartlar tashkilotlarning moliyaviy holati, moliyaviy natijalari va pul oqimlari to‘g‘risida ishonchli hamda taqqoslanadigan ma’lumotlarni taqdim etishga xizmat qiladi. Natijada, iqtisodiy qarorlar qabul qilish jarayonining sifati sezilarli darajada oshadi.

MHXSning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri. MHXSning joriy etilishi moliyaviy hisobotlar sifatining yaxshilanishiga, yashirin iqtisodiyot ulushining qisqarishiga va moliyaviy intizomning mustahkamlanishiga olib keladi. Xususan, xalqaro standartlarga asoslangan hisobotlar aktiv va majburiyatlarni real baholash imkonini beradi, daromad va xarajatlarni aniq tan olishni ta’minlaydi, moliyaviy natijalarning sun’iy ravishda buzib ko‘rsatilishini cheklaydi.

Bu holat davlat moliyaviy siyosatini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki aniq va ishonchli moliyaviy axborot makroiqtisodiy tahlillar uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

1-jadval

MHXS va milliy buxgalteriya standartlari o‘rtasidagi asosiy farqlar

Taqqoslash mezon	Milliy standartlar	MHXS
Moliyaviy axborotning maqsadi	Asosan soliq va statistika hisobotlarini shakllantirish uchun	Investor va kreditorlar uchun
Aktivlarni baholash	Tarixiy qiymat asosida	Adolatli (haqqoniy) qiymat asosida
Shaffoflik darajasi	Nisbatan past	Yuqori
Taqqoslanish imkoniyati	Cheklangan	Xalqaro miqyosda yuqori
Hisobot foydalanuvchilari	Davlat organlar (asosan soliq va statistika tashkilotlari)	Investorlar, banklar, auditorlar

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 12-son 2025 yil

MHXS va investitsiya muhitining yaxshilanishi. MHXSning qo‘llanilishi xorijiy investorlar uchun axborot assimetriyasini kamaytiradi. Investorlar uchun eng muhim omillardan biri bu – moliyaviy hisobotlarning tushunarligi va ishonchliligidir. O‘zbekistonda MHXS asosida hisobot taqdim etuvchi korxonalar sonining ortishi to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmining oshishiga, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik kengayishiga, kredit reytinglarining yaxshilanishiga keng ko‘lamda xizmat qilmoqda.

2-jadval

MHXSni joriy etishning investitsiya muhitiga ta’siri

Ko‘rsatkichlar	Joriy etishdan oldin	MHXS joriy etilgandan so‘ng
Xorijiy investorlar ishonchi	Past	Yuqori
Moliyaviy axborot shaffofligi	Cheklangan	Yuqori
Kredit olish imkoniyati	O‘rtacha	Kengaygan
Investitsiya risklari	Yuqori	Nisbatan past

MHXSning moliyaviy bozorlar rivojiga ta’siri. Moliyaviy bozorlarning samarali faoliyati bevosita moliyaviy axborot sifati bilan bog‘liq. MHXS asosida shakllantirilgan hisobotlar banklar, sug‘urta kompaniyalari va fond bozorida faoliyat yurituvchi subyektlar uchun risklarni baholash jarayonini soddalashtiradi. Mamlakatimizdagi keng tarqalgan (sodda) moliyaviy manbalardan biri bu bank kreditidir. Banklar uchun MHXS kredit risklarini aniq baholashga, qarz oluvchilarning real moliyaviy holatini tahlil qilishga, muammoli kreditlar ulushini kamaytirishga keng yordam beradi.

Kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun MHXS. Kichik va o‘rta biznes subyektlari uchun MHXSni joriy etish alohida yondashuvni talab qiladi. Bir tomondan, bu standartlar ularning moliyaviy shaffofligini oshirsa, ikkinchi tomondan, qo‘shimcha xarajatlar va murakkabliklarni keltirib chiqaradi.

Mamlakatimizda MHXSni keng ko‘lamda joriy qilishda quyidagi ijobiy va salbiy jihatlar kuzatilishi mumkin (3-jadval).

3-jadval

MHXSni keng ko‘lamda joriy qilishda quyidagi ijobiy va salbiy jihatlar kuzatilishi mumkin

Ijobiy jihatlar	Salbiy jihatlar
Hisobotlarda shaffoflikning oshishi	Yangi standartlarga moslashuv xarajatlari
Investorlarni jalb qilishning oshishi	Malakali kadrlar yetishmasligi
Xalqaro integratsiya rivojlanishi	Dasturiy ta’minot muammolari
Moliyaviy intizomning yanada shakllanishi	Hisobotlarni shakllantirishda murakkabliklar borligi

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, Mamlakatimizda moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini joriy etish iqtisodiy rivojlanish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlashga katta hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqilgan:

1. Qonunchilikni takomillashtirish: Investorlar va boshqa moliyalovchi tashkilotlarning to‘g‘ri investitsion qarorlar qabul qilishi uchun haqqoniy ya’ni moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlariga mos qonunlar va me’yorlarni ishlab chiqish zarur.

2. Moliyaviy institutlarda kadrlar malakasini oshirish: Banklar va auditorlik kompaniyalarini tayyorlash uchun treninglar va sertifikatlash tizimlarini takomillashtirish.

3. Kichik va o‘rta bizneslarni qo‘llab-quvvatlash: Kichik va o‘rta bizneslar uchun xalqaro moliyaviy standartlarni qo‘llashni osonlashtiruvchi dasturlarni yaratish.

Shuningdek, MHXSni to‘liq joriy etish uchun yanada kuchli tizimlarni yaratish va xalqaro tajribalarga asoslangan chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Ushbu tahlil O‘zbekistonda xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlarini qo‘llash jarayonining samaradorligini va uning iqtisodiy ta’sirini ochib beradi. Natijalar mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega bo‘lgan qadamlar va tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

O‘zbekistonda xalqaro moliyaviy hisobotlar standartlarini (IFRS) joriy etish iqtisodiy rivojlanishni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. MHXSning to‘liq qo‘llanilishi iqtisodiy barqarorlikni

oshirish, investitsiya oqimlarini jalb qilishni yengillashtirish va moliyaviy tizimning shaffofligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Biroq, bu islohatlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi holatlarni eʼtiborga olish zarur:

- MHXSga mos huquqiy-meʼyoriy bazani izchil takomillashtirish;
- Buxgalter va auditorlar uchun xalqaro sertifikatlash tizimini kengaytirish
- Kichik va oʻrta bizneslar uchun soddalashtirilgan MHXS mexanizmlarini joriy etish
- Davlat tomonidan metodik va moliyaviy qoʻllab-quvvatlashni kuchaytirish

Bu chora-tadbirlar Oʻzbekistonning xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiyasini mustahkamlashga va iqtisodiy oʻsishni taʼminlashga xizmat qiladi. Ushbu takliflar amalga oshirilsa, MHXSni joriy etish jarayoni yanada muvaffaqiyatli boʻladi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Davronov, A. “Xalqaro moliyaviy hisobotlash standartlarining rivojlanishi va ularga oʻtish”. 2019.
2. Yusupov, S. “Moliyaviy hisobotlashning global meʼyorlari: Oʻzbekiston konteksti”. 2020.
3. Abdurahmanova, N. “Xalqaro moliyaviy hisobotlarning davlat iqtisodiyotiga taʼsiri”. 2021.
4. Omonov, T. “Oʻzbekistonda moliyaviy hisobotlashni xalqaro standartlar asosida yangilash”. 2022.
5. Karimov, R. “Moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va xalqaro moliyaviy meʼyorlarga moslashtirilishi”. 2023.
6. Mamedov, E. “Xalqaro moliyaviy hisobotlash va uning Oʻzbekistondagi rivoji”. 2018.
7. Islomov, A. “Moliyaviy hisobotlashda xalqaro standartlarni qoʻllashning jamiyatga taʼsiri”. 2019.
8. Sultonov, B. “Xalqaro moliyaviy hisobotlash va uning iqtisodiy barqarorlikka taʼsiri”. 2020.
9. Shamsiyeva, Z. “Moliyaviy hisobotlar va xalqaro meʼyorlar: amaliy jihatlar”. 2021.
10. Ahmadov, M. “Oʻzbekistonda moliyaviy hisobotlashni xalqaro standartlarga moslashtirishning muammolari”. 2022.
11. Ibragimov, F. “Xalqaro moliyaviy hisobotlashning istiqbollari”. 2023.
12. Qurbonov, M. “Moliyaviy tizimning xalqaro standartlarga mos kelishi va Oʻzbekistondagi amaliyoti”. 2022.
13. Gulomov, S. “Xalqaro moliyaviy hisobotlar tizimi va ularning iqtisodiy oʻsishga taʼsiri”. 2021.